

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben hához hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kényszerű visszahívás
 vagy megőrsésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 20.

Egető szociális baj.

(V. I.) Most a természet kibontakozásakor önkénytelenül is gondolkunk s foglalkozunk kell egyik egető szociális kérdéssel, a cselédkérdéssel. A multban is láttunk mozgalmakat, a melyek csak itt, városunkban is a belső cseléd mizériák megszüntetését célozták (volna) s aggodalommal tekintünk a jövőbe, hogy — miután hazánk földművelő állam — a bekövetkezendő aratásnál hogyan leszünk a külső cselédekkel?

A keresztény vallás égbekiáltó bűnnek tartja azt, ha a gazda visszatartja a cseléd bérét, vagy igazságtalanul bánik vele.

Ezt sürűn hangoztatják mindenféle s ezt vallom én is. De aztán akik cselédkérdésnek csak ezzel a felével foglalkoznak, azok nem látják a másik oldalát s így ítéletük nem tárgyilagos. A cselédkérdés csak akkor humánus, ha a szerződött fél követelményeinek megfelelő dologi s erkölcsi ellenszolgálatot nyújt. Vonatkozik ez a külső s belső cselédkérdésre egyaránt. S ezzel szemben mit látunk?

A földesurak, nagy és kiscgazdák külső cselédei nagybárára szociáldemokraták, anarchista vonásokkal. Szolgáljon az akár kereszténynél, akár izraeliánál, mellét veri, önérzetere, emberi jogaira hivatkozik — s ennek alapján aztán hűtlen gazdájához. Követeli járandóságait, követeli a humánus bánásmódot, de eszébe nem jut az, hogy ezzel szemben neki is vannak nemcsak dologi, de erkölcsi kötelességei is. Hivatkozom a gazdákra, a földesurakra, a kik legjobban tudják bizonyítani azt, hogy a legtöbb külső cseléd elvégzi ugyan a dolgát úgy a hogy, de a hol csak lehet, nem törődik a gazda érdekével, saját vagy hozzátartozóinak érdekeit tolja előtérbe a legtöbb esetben a gazda megkárosításával. De ennek az igazsága mellett bizonyít az a körülmény is, hogy nagy tudású emberek e szomorú szociális kérdésben évek óta tanakodnak.

Nálunk az igazi hü cseléd nagyon ritka. Ma itt-ott elvétve látunk csak ilyen kincseket, csak a régi patriarchalis világban voltak igazán hűek, ma megváltozott viszonyok között ők is megváltoztak.

Pedig nem is olyan régen, a kormány maga is igyekezett a régi hűséget a jelenben is megörökíteni s a jövőre is biztosítani. Darányi arató-ünnepei, az osztogatott jutalmak, a kitüntetések mind ezt kiáltozták és sajnos tapasztaljuk, hogy mennél tovább haladunk, annál inkább kiélesednek az ellentétek a gazda és a cseléd között.

Nemcsak a külső cselédekkel állunk így, hanem a belső cselédekkel is. Mi történik tulajdonképpen? A gazdasszonyok zsákban macskát vesznek. Mert hiszen a cselédkönyveket ma nem erkölcsi értéknek, csupán köteles nyügnek tartják. Így aztán a cselédkönyv — sok tartalom érték nélkül.

Itt is azt látjuk, hogy elég tetemes összeg mellett, csaknem maga a szerződő cseléd állapítja meg a maga munkakörét. E mellett aztán jogokat provokál magának emberi voltára hivatkozva, — ilyenek az órákra megállapított szabadidő, kapukulcs s nagyon sok esetben vitatárgya az uniformis kérdése is stb.

Ugy a külső, mint belső cselédek (különösen ez utóbbiak) emellett titkos detektívek, s a családi élet megzavarói. Elfogadják az adományokat minden oldalról s a ki jobban megfizeti őket, annak a malmára hajtják a vizet. A külső cselédeknel láthatjuk azt, hogy egyik-gazdájának nyílt ellensége s lajhárkodik akkor, ha nem érzi a szakadatlan ellenőrzést.

Ehhez járulnak még a cselédelhelyező intézeteink. Ezt az intézményt nem volna szabad magánérdekekre bizni. Így lelketlen kufárok, lélekcsiszárok jóvoltára van bizva az ifjuság. Igen sok ilyen cselédközvetítő intézmény valósággal az erkölcsstelenység melegágya.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Két lélek és egy gondolat.

Írta: Una Andson.

I.

Annyi bizonyos, ha valamelyik vendégszerető házban mint vendég tartózkodol, igen szent kötelességeid vannak; először: légy figyelmes és udvarias a háziasszonyoddal szemben; másodsor: viselkedj illedelmesen és barátságosan a többi vendég előtt.

Még a legkevesebb igényű háziasszony sem követeli, hogy a vendégkoszoru egyik tagja a hölgykoszoru egyik női tagjával szerényen visszavonuljon a háttér egyik homályos tükörképe és a nő kezét a kezében tartsa, holott a társaság e két kiváló tagjának az volna a kötelessége, hogy a verandáról gyönyörködjenek a holdfény bűvös változataiban. Ez a fiatal pár Marczia Talbot és Harold Seymour volt.

Most azonban Marczia ismét a szobájában állott és sötét pillantásokkal, összeráncolt homlokkal tekintett csinos képmására: a tükörbe. Elszégyelte magát és szigorú beszédet intézett a tükörben álló hölgyhöz:

— Te meg akartad tréfálni őt és — ő komolyan vette a dolgot. Mit tegyek?

Marczia tanácstalanul pillantott maga köré és teljes tizenöt perczig gondolkodott. Végre fölemelkedett és behívta a komornáját. Borzashaju és álmosképu cselédleány lépett be.

— Csomagolja össze minden holmimat, Celeste — parancsolta Marczia. — Holnap korán reggel elutazom.

Celeste megdörmöszölte álmos szemét. Azután — csodálkozva urnőjének újabb szeszélyén — munkához látott.

Marczia az íróasztal mellé ült és töprengeni kezdett, hogy valami elfogadható menteséget találjon a hirtelen elutazására.

II.

Harold Seymour levetette a cipőit és menydörgésszerű robajjal elhajította magától.

— Megbolondultál? — kérdezte önmagától haragosan. Nem, mintha valaki hallgatta volna, ő dehogy. Csak azért kiabált, mert megkönnyebbülést szerzett neki.

— Megbomoltál, hogy így játszol egy leánnyal? Hiszen még álmodban sem jutna eszedbe, hogy komolyan vedd és ő — óh, szegény kicsike! Holnap találkozni fogsz vele és ő — természetesen házassági ajánlatot vár tőled. Nagy ég!

Seymour retteneteset sóhajtott. Azután

őrült gyorsasággal elszitt három cigarettát. Végül fölugrott és a holmiját belegyömöszölte a táskájába.

III.

Marricza Talbot mélyen föllegezett, amikor a következő reggel kiugrott a kocsijából és a kis pályaudvar küszöbét átlépte. Szabadnak érezte magát. De nem tartott sokáig.

Hirtelen elsápadt és ha lehet, elszökött volna, mert ott — néhány lépésnyi távolságban feltűnt Harold Seymour alakja elegáns kezításkával.

Megszökni innen, amint látta, lehetetlen. Marczia tehát kényszerűségből mosolygot és kezet nyújtott közeledő a „udvarlójának”.

— Ki árulta el önnek elutazásomat — kérdezte Marczia és így folytatta: Elkísér a városba? Igazán milyen szeretetreméltó ön!

Seymour meglepetése épp oly nagy volt és zavarában csak néhány értelmetlen szót hebegett.

— A nagymamám — szólott folyékonyan Talbot kisasszony, — az én jó nagymamám beteg. Nagyon ragaszkodik hozzám. És ezért elhatároztam, hogy leutazok az én jó nagymamámhoz . . .

Seymour szive erősen dobogott és bántotta

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

szíves tudomására adja nagybecsült vevőinek és a nagyérlemű közönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb és legdivatosabb angol, skót és Homespon, valamint angol double mellénykülönlegességgel megérkezik a cég szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a cég eddigi jó hírneve is kezeskedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását bizalmasan kéri.

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

Egy rövid cikk keretében nem terjeszkedhetünk ki mindenre, de az elmondottakból eléggé kiviláglik az, hogy a cselédtörvényeket revideálni kell okvetlenül a gazdaközönség érdekében is, mert ennek a halasztása lépten-nyomon a gazdaközönség pusztítását vonja maga után.

Ha minden bajra találunk ellenszert, éppen elérkezett az ideje annak, hogy a cselédkérdést továbbra is rendezetlenül ne hagyjuk.

Szükségesnek tartom rámutatni arra a veszedelemre is, a mely ebből kifolyólag hazánkra háramlik. Különösen dologkerülő külső cselédek nagy hajlamot tanusítanak a hiszékenységre. Ezeket nem nehéz rábeszélteni, hogy Amerikában jobb az élet. Hogy csak Magyarországon nyomorognak, odaát az újvilágban mindenki számára tárva van Eldorádó ajtaja.

A nembánom fráterek itt csaknem éheznek. Aztán odaát kemény munka, véres verejték mellett rájönnek arra, hogy ezzel a szorgalommal odahaza többre mennének, mint a mennyire ott mennek. És akkor összetett kezekkel rebegnek hálát az egek Urának, ha valamicskét összekuporgatva, lábuk még egyszer az anyaföldet érintheti.

Látjuk tehát, hogy a kivándorlás tetemes része is a rendetlen cselédkérdésből dotálódik.

Ezek ellen a bajok ellen törvényileg is kell védekezni, de ez nem elég. A törvényt csinálják meg azok, akik arra hivatva vannak. De nekünk társadalmilag kell védekezni, összetartanunk, küzdenünk, kell az anarchista hajlamu in-

a lelkiismerete. A »jó nagymama« nem lehet az egyedüli oka a fiatal leányka látható zavarának és izgatottságának.

Mint dzsentimenhez illik, meggondolatlan eljárásból le akarta vonni a következményeket és a felelősséget viselni.

— Marczia — szólott Harold a leányhoz. — Marczia, talán azért utazik el innen, mert... mert maga azt hiszi, hogy én önt... hogy talán tegnap nekem nem voltak komoly szándékaim...

Seymour ebben a pillanatban halálsápadt volt és Talbot kisasszony érezte a nagy felelősséget, hogy minő rettenetesen nehéz egy férfi szívet összetörni.

Talán mentséget is keresett volna, de tudja, hogy az igazság egy napon mégis csak napfényre kerül. Jobb, ha rögtön, legalább tulesett rajta! Összeszedte minden bátorságát és halk, de szilárd hangon így szólt:

— Nem Seymour ur, nem ez volt az oka. Elmegyek, mert éppen azt biszem, hogy a szándékai komolyak voltak...

Megmondta neki! Talbot kisasszony megkönnyebülten lélegzett föl de nem mert az elámitott, fölültetett udvarlójának szemébe nézni.

A férfi hallgatott. Azután rekedt hangon megkérdezte:

— Komolyan mondja, Talbot kisasszony?

— Természetesen, komolyan — felelte a fiatal leány izgatottan és idegesen. Azután szelidebb hangon így fejezte be: — Mert tudja meg, hogy én — én más valakit szeretek!

— Adja ide a kezét, Talbot kisasszony kiáltott föl boldogan. Adja ide a kezét, hiszen — én is más valakit szeretek!

És boldogan csevegtek tovább arról a más valakiről.

ternacionális szocializmus, s társai ellen, mint a melyek kuforrásai a fönt elősorolt bajoknak.

Az új helyzet.

Az új emberek.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére *Oberschall* Adolf kuriai másodelnököt a kuria elnökévé nevezte ki, az így megüresedett másodelnöki állásra pedig dr. *Bernáth Géza* miniszteri államtitkárt nevezte ki. *Günther* Antal budapesti gyakorlóügyvédet igazságügyi miniszteri és gróf *Hadik* János volt országgyűlési képviselőt belügyminiszteri államtitkárokká nevezte ki a király.

A régi gárda.

A kinevezésekkel egyidejűleg a következő felmentéseket tette a király.

Kafka László belügyminiszteri államtitkárt, továbbá *Vásárhelyi Béla* aradi, *Sényi Kálmán* bari, *Krcsmarik János* békési, *Sima Béla* beszterczenaszódi, *Brezovay András* borsodi, *Cseresy János* csanádi, gróf *Laszberg Rudolf* győri, *Szabó Mihály* honti, *selmecz és bélabányai*, *Lenk Gyula* jásznagykunszolnoki, *Kubinyi Géza* komáromi, gróf *Berchtold Arthur* nógrádi, *Bornemissza Adám* sárosi, *Baditz Zoltán* soproni, *Baros Gyula* trencsényi, *Köcsön Lajos* turóczi, *Ugron János* udvarhelyi, báró *Perényi Péter* ugocsi, ögróf *Pallavicini Alfréd* zempléni és *Nagy Mihály* szegedi, illetve *hódmezővásárhelyi főispánokat* saját kérelmükre ezen állásuktól felmentette.

Minisztertanács.

Tegnap délután fél 5 órakor a miniszterelnökség palotájában minisztertanács volt valamennyi miniszter részvételével. *Zichy* Aladár gróf őfelsége személye körüli miniszter is Budapestre utazott ez alkalomból.

Hadik hivatalban.

Hadik János gróf belügyminiszteri politikai államtitkár már el is foglalta hivatalát.

A gazdasági kiegyezés.

Wekerle és a gazdasági szakminiszterek közelebről Bécsbe utaznak s az osztrák kormányral a gazdasági kiegyezés tárgyában megindítják a tárgyalásokat.

Pertörlés.

Az igazságügyminisztériumban elhatározták az 1905 ik évi június hó 21 étől az ideig esztendő április 15-éig terjedő időben megindított politikai pörök törlését, akár szociális, akár nemzetiségű természetűek voltak.

Tisztelgések.

Kossuthnál tegnap tisztelgett a fővárosi kereskedőifjak társulata. *Kossuth* szívélyesen fogadta a deputációt. Vasárnap tiszteleg *Kossuthnál* az eszéki kereskedelmi kamara elnöksége.

Ugyanekkor *Apponyinál* az állami tanítók deputációja fog bemutatkozni.

Pestmegye tisztviselői.

Pestvármegye hazafias tisztviselői tegnap vették föl öt havi fizetésüket.

Miután a jóléti bizottság ezt már a maga idején előlegezte, a most fölvevett összeget az Általános Hazai Takarékpénztárban helyezték

el, ahol a jóléti bizottság pénzt kezelik. A bizottság most elszámol a pénz hova fordításáról és a fönmaradt összeget az adakozók kezéhez visszaszármaztatja. A *Rudnay* királyi biztos mellé beosztott belügyminiszteri tisztviselőket bizonytalan időre szabadságotlák.

Kristóffy patikája.

A Nap írja, hogy *Kristóffy* hivataloskodásának utolsó napjaitan *Csapó* Iván gyógyszerésznek *Resiczán* patikajogot adományozott a törvényhatóság megkérdezése nélkül. *Csapó* a németbogsáni választókerületben, mint nagy liberális korifeus szerepelt. Kortes-érdemeit tehát honorálni kel'tett. A vármegye most *Andrássyhoz* fordult, hogy sürgősen intézkedjék az engedély visszavonása iránt.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Tegnap tartott folytatólagos közgyűlésben a még elintézésre váró ügyeket letárgyalták.

A második napi gyűlésre kevesen jöttek össze a városatyák, de azért egyik-másik kérdésben élénk vita fejlődött ki. A gyűlés jó részét az előző napi közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése foglalta le. Ugyanis a felett vitatkoztak, hogy a közgyűlés határozata teljesen heresztülvágta a villamos vasut társaság számításait és terveit.

A közgyűlés lefolyása a következő volt: *Rimler* Károly polgármester elnökölt. Jelen voltak:

Bozóky Béla, *Hlatky* Endre, dr. *Hoványi Géza*, *Kiss* Dávid, *Mezey* Mihály, dr. *Várady* Zsigmond, dr. *Adorján* Emil, *Beczky* Lajos, *Cser* János, *Fényes* Manó, *Déry* János, dr. *Halász* Lajos, dr. *Radó* Ignác, *Schwartz* Izidor, *Weisz* Károly, *Löwenstein* Zsigmond, *Rölich* Lajos, dr. *Kürländer* Ede, dr. *Munk* Béla, *Molnár* Lajos, dr. *Moskovits* J zsef, dr. *Moskovits* Miklós, *Rendes* Szidor, *Bordó* Ferenc, dr. *Istvánffy* Istvan, *Juricskay* Barnabás, *Gerő* Ármán, *Komlóssy* József, *Lukács* Ödön, *Dus* László, *Tóth* Márton, dr. *Baróthy* Ákos, *Ragány* János, *Papolezy* Ferenc.

Az előző gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésénél hosszabb vita keletkezett.

A villamos vasut megállomáshelyeinek és menetdíjaknak megállapításánál

dr. *Várady* Zsigmond a menetdíjra vonatkozó határozat ellen szól. Ugy értesült, hogy a közgyűlés határozata megakadályozza a villamos vasut üzemének megnyitását. Hogy legalább ideiglenesen megnyithassák a villamos vasutat, egyelőre ideiglenesen hagyják meg a társaság által kért 10 és 20 filléres menetdíjakat.

Rimler Károly elnök kijelenti, hogy a hozott határozatot nem lehet a hitelesítésnél megváltoztatni. Tudja, hogy nehézségeket okoz a hozott határozat. A nehézségek eloszlatására törekszik a tanács is, de még nem találták meg a megfelelő módot.

Hlatky Endre a jegyzőkönyv változatlan hitelesítését kéri. Ha hiba történt a határozathozatalánál, ezt csak a társulat követte el, mikor a szerződés ellenére rendezkedett be.

Dr. *Radó* Ignác tudomása van arról, hogy a társaság tárgyalta a tanácssal, aki hajlandónak nyilatkozott a társaság javaslatának elfogadására.

Dr. *Várady* Zsigmond nem kutatja, hogy ki az oka a beállott kellemetlen helyzetnek. Az kétségtelen tény, hogy a baj meg van ezért módot kell találni annak reparálására. Ez érdeke a városnak is.

Hlatky Endre hangsúlyozza, hogy amint meghozták a határozatot, azt úgy kell hitelesíteni. Joga van kutatni, ki az oka a mai helyzetnek s az üzemmegnyitás akadályának. Miért nem mondták mag az okokat a kérdés tárgya-

lásánál, akkor talán másként hozták volna meg a határozatot.

Rimler Károly elismeri, hogy a vállalkozó társaság hónapokkal ezelőtt kérte a szakaszok és menetdíjak 10 és 20 filléres megállapítását, a szakbizottság el is fogadta, ezért rendelkezett be így a társaság. Elismeri, hogy a városi tanács is késedelmeskedett a kérdésben. Ezután a jegyzőkönyvet változatlanul hitelesítették s a hátralevő ügyek tárgyalásába kezdtek.

A tanács előterjesztést tett, hogy a Vilmos főherceg tűzéraktanya felszerelési és kocsiszínében szükséges átalakításokat eszközöltesse a város. A katonai kincstár a beépített összeg 6 százalékát fizeti évenként bérösszegben.

Többek hozzászólása után a tanács javaslatát elfogadták.

Az utcai közlekedési szabályrendeletet, némi módosításokkal fogadták el.

Helyt adtak Rimanóczy Kálmán azon kérelmének, hogy a Royal szálló, illetve étterem előtti kiülőhely megnagyobbíttassék.

Az irodaszerek szállítását Vidor Manónak, mint aki legelőnyösebb ajánlatot tette adták ki.

A többi apróbb ügyeket részben a jövő havi közgyűlésre tűzték ki, részben vita nélkül elfogadták a tanács előterjesztését s a közgyűlés végét ért.

Választási mozgalmak.

A jelöléseknek még mindig nincsen végük. Ujabb fordulat a kampányban a jelöltek vasuti jegye. Kossuth kereskedelemügyi miniszter a legutóbb volt képviselőknek, amennyiben jelöltül föllépnek, május 4-ig bezárólag vasuti szabadjegyet adott.

A románok és a választások.

Az új választások elrendelése mozgalomba hozta a román aktivistákat is, kik fokozottabb erővel dolgoznak, mint a múlt évi téli választások alkalmával és igyekeznek mentől több képviselőt bevinni a parlamentbe. A kortések nagyban járják a románlaktá vidékeket és igyekeznek híveket toborozni a jelöltek számára. Különösen nagy akció folyik ezen a téren itt nálunk Biharmegyében, hol a román aktivisták négy helyen is állítanak jelöltet: Belényesen Csordás János, Magyarcséknén: Zigre Miklós dr belényesi ügyvédet, Tenkén: Lázár Aurél dr nagyváradi ügyvédet, Élesden: Popp Corjolánt, a Bihoreana-pénzüntezet vezérigazgatóját. Mindenesetre érdekes és nehéz lesz a küzdelem mind a négy helyen, de talán sehol sem lesz oly érdekes a mérkőzés, mint az élesdi választókerületben, hol Popp Corjolán dr küzd meg a kerület eddigi képviselőjével: Farkasházy Zsigmond dr, ki magyar román választók bizalmát teljesen bírja. A Farkasházy ellen induló mozgalom élén, az élesdi kerületnek egykori szabadelvű volt képviselője, Telegdy József áll, ki teljes erejéből támogatja Popp Corjolán dr román-nemzetiségi jelöltet. Popp érdekében e hó 17-én és 18-án több román jogász lerándult az élesdi kerületbe korteskedni.

Emlegetik egyébként Zichy Ödön gróf gégegyeni nagybirtokos jelöltségét is alkotmánypárti programmal. Ez a hír azonban mindeddig nem nyert megerősítést.

Az országban.

Arad. Ujszentannán föllépett ifju Mahler György.

Baranya. Sásdon most járja be kerületét a volt képviselő. Keresse György (f.).

Bereg. A központi választmány a választás határnapját április 30-ára tűzte ki.

Fejér. A vármegye választókerületei április 30-án választanak.

Gömör. A putnoki kerület egyedüli jelöltje a régi képviselő, Putnoky Mór (f.).

Kiskülföld. Dicsőszentmártonban egyedüli jelölt ifju Pataky László (f.). Sándor János nem

lép föl. Balavásár: Horváth Arthur báró (a.) a hivatalos jelölt. Szantner Lajos sályi földbirtokos (f.). Erzsébetváros: Issekutz Győző (a.) hivatalos jelölt ellen Lávay István dr (f.).

Szolnok-Dobó. Deés: Betegh Imre (f.). Dániel Tibor báró visszalépett. Bethlen: Bethlen András gróf (f.). Nagyiklód: László László. Magyarláros: Barabás Samu (f.), Lukács László (nz.) laczfalusi pap. Szék: Révai Mór.

A san-franciscói pusztulás.

Földrengések Amerikában.

Az új világban, San-Franciscóban még nagyobb szerencsétlenséget okozott a föld mélyéből előtört tűz, mint a Vezuv pusztítása. A rémes veszedelem nem csak milliókra menő kárt okozott, de ezer és ezer emberéletet is elpusztított.

A borzasztó veszélyről a következő újabb részleteket közlik:

London, április 20. Az összes táviratok jelentik, hogy San-Franciscó el van veszve. Az összes hatóságok mindent elkövetnek, hogy a tüzet korlátok közé szorítsák, de sikertelenül. A vízhiány, mely a csövek megrepedése következtében a tűzoltók munkáját mód nélkül megnehezíti, ma még érezhető, hogy a tűzérési helyőrség által rendelkezésre bocsátott dinamit készlet tegnap elfogyott, teljes lehetlenné teszi az égő háztömbök elszigetelését. Az 5000 tűzoltó, rendőr és katona, kik tegnap az oltás munkájában résztvettek, ma nem tehettek egyebet, mint kordont vontak, hogy az emberéletben való további áldozatoknak elejét vegyék.

A newyorki lapok táviratai tegnap 5000 halotról adtak hírt, de a Daily Telegraphnak megbízható tudósítója a halottak számát legfeljebb ezerre, a sebesülteket 7-800-ra teszik.

A mentők ugyanily számokat jelentenek. A várost csak egy táviródrót köti össze a külvilággal, ezen is hivatalos táviratokat továbbítanak, ez magyarázza azt, hogy a halottakról nem lehet megbízható jelentéseket kapni.

A Washingtonban és számos más amerikai városban a földrengés katasztrófa által sujtott szerencsétlenek támogatására megindított segítő akciót a legnagyobb energiával folytatják és már tegnap nagyobb összegeket küldtek táviratilag San-Franciscóba. Az összes vasutársaságok kijelentették, hogy a Franciscóba rendelt eleség árukat és ruhát ingyen szállítják oda.

A New-yorki segítő bizottság tegnap félmillió dollárt gyűjtött a franciscói katasztrófa által sujtott emberek részére.

A pénzügyminiszter 10 millió dollárt utalványozott táviratilag. A hadügyi hivatal az összes rendelkezésre álló sátrakat elküldte Franciscóba.

Ma este az összes newyorki színházakban a franciscói inségesek javára rendeznek előadásokat. A legnagyobb anyagi veszteséget Ölrich Herman és Wanderbild Vilmos milliómosok feleségei szenvedik.

New-York, április 20. A san-franciscói örültek háza összeomlott, 300 beteg meghalt, 700 megsebesült és elmenekült. A mentés lehetetlen, mert a föld lépten-nyomon megnyílik.

New-York, április 20. San-Franciscó legszebb városrésze, „Nobel”, a milliomosok városrésze lángokban áll. A gyönyörű leváltár

is elégett, benne Schakespeare legelső kiadásának egyik kötete.

Oakland, ápr. 20. Tényleg semmi remény sincs ahhoz, hogy a város egy részét megmentésék. Azok is, akik eddig az oltási munkálatok elé reménykedve néztek, most minden reményt feladva, menekülnek a lángok elől.

Oakland, ápr. 20. A tűz borzasztó terjedése után következtetve, estig 300 ember lesz hajléktalan. Éhínség veszedelme fenyeget, mert a városban legfeljebb három napi élelmiszer van. Az üzletek és különféle raktárak teljesen elpusztultak és így élelmiszerben már most is nagy a hiány, minthogy mindennek háromszorosára emelkedett fel már az ára. A kormány utasította Portlandban és Seatleben a kivatálnokokat, hogy vásároljanak élelmiszert és szállítsák minél gyorsabban San Franciscóba. Különös, hogy a lakosság a borzasztó katasztrófa mellett aránylag igen nyugodt, mintha a szerencsétlenség nagysága megkábitotta volna az embereket, akik majd csak néhány nap múlva fogják egész valójában látni a csapást. Hir szerint több embert fosztogatáson kaptak rajta és rögtön lelőtték.

New-York, ápr. 20. A Southern-Pacific vasut san-franciscói épületét a tűz elhamvasztotta. A vonatok a san-franciscói déli állomástól indulnak és a félszigeten át San-Joséba szállítják a menekülteket. Sokan Losageresbe menekülnek vasuton. A menekülők állapota siralmas.

Washington, ápr. 20. A képviselőház 500,000 dollárról egy millióra emelte fel azt az összeget, amelyet a szenátus a katasztrófa által sujtottak támogatására szánt. A szenátus hozzájárult ehhez a határozathoz. Roosevelt elnök hivatalos felhívást intézett a san-franciscói károsultak számára.

NAPROL-NAPRA.

Eszterházy herceg munkáiért.

Magyarország leggazdagabb mánása Eszterházy Miklós herceg követendő példát adott a nagybirtokosoknak. Ugyanis uradalmainak központi igazgatója, Haller József által az arató- és cselédsztrájkok ügyében köriratban fordult összes bérlőihez és a kegyurasága alá tartozó plebánosokhoz. A körirat élénk színekkel ecseteli a bajok okait és arra a következtetésre jut, hogy az észszerű megoldása a munkáskérdésnek, a munkásokkal való tisztességes bánásmód. A körirat főbb pontjai a következőket tartalmazzák:

„Kutatván a sztrájkmozgalom indító okai után, úgy saját tapasztalataim, mint a kerületi gazdasági felügyelőnk és tisztartóink erre vonatkozó jelentéseiből arról győződtem meg, hogy e mozgalom oka — mint erre nézve a most említett jelentésekben elég szomorú és illusztráló példa van — leginkább azoknak az uradalmaknak egyes bérlői és ezeknek gazdasági részéről a cseléd- és munkásnéppel szemben követett bánásmódban is keresendő. Ezen bérlők és tisztjei a cselédben és a munkásban nem a közös célra, a gazdaság fölvi-rágoztatására közreműködő munkatársat, hanem páriát láttak, akit csak a legnagyobb mértékben kihasználandó eszköznek tekintettek.”

„További oka e mozgalomnak az, hogy egyes bérlők cselédeiket munkával tulterheltek,

azoknak pihenésre időt alig engedtek s még ünnepnapjaikat is lefoglalták és mert egyébként is csekély javadalmazásukat mindenféle levonásokkal megrövidítették s azt rossz minőségben, rossz mértékkel szolgáltatták ki.

»Nincs jobb sorsa az aratómunkásnak sem, sőt ezek itt-ott zsarolásnak az állandó cselédségnél még inkább ki vannak téve.»

»Csak természetes, hogy ily körülmények között a bujtogatás és izgatás nyílt fülekre talált, hogy ily viszonyok között a cselédség és aratómunkások megkezdették és végigküdötték a bérharcot.»

»A hercegi hitbizománynak, úgy mint a haszonbérletnek egyforma érdekét képezvén az, hogy a bértestek területén alkalmazott cselédekkel és munkásokkal szemben méltányos eljárás tanúsíttassék s így a sztrájkmozgalomnak a hercegi hitbizományhoz tartozó uradalmakban lehetőleg eleje vétessék stb. . . .»

Ezután a körirat komolyan fölkeri az összes hercegi gazdasági felügyelőket és tisztartókat, hogy »a bérlők és a cselédség közti békés viszony fenntartására minden tőlük telhetőt megtenni sziveskedjenek.

Vajha e szép példa minél több követőre találma országszerte.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Április 20. A mérnökegyet előadása a városházán
Május 2. Képviselőválasztás Nagyváradon.
Május 5. Kath. Liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **A pécsi egyházmegyéből.** *Kirschanek* Ödön baranyaszentistváni plébános, lapunk nagyrabecsült külmunkatársa, országosnevű közgazdasági író, Frigyes főherceg, mint kegyur részéről bemutatást nyert a kisköszegi plébániára, amelyre parochiális esküjét *Zichy Gyula* gróf pécsi megyéspüspök kezébe már le is tette. Magunk és olvasóközönségünk nevében, amely *Kirschanek* cikkeit régóta ismeri, szives szeretettel üdvözljük dolgozótársunkat új működési körében.

* **A premontrei-rend generálisa.** A kiváltságos premontrei kanonokrend a jövő hét folyamán fogja megválasztani új generálisát. A kiváló fontosságú aktus azért vált szükségessé, miután *Stary Zsigmond* egyetemes rendtartományi főnök az ősrégi prága-strahói apátság főpapja tudvalóan az elmúlt év november havában elhunyt. A generális választó-rendi káptalan, amelyet X. Pius pápa engedélyezett az összes európai apátságok és prépostságok prelátusainak részvétele mellett fog lefolyni. Helyül a rend egyértelmű megállapodással eg ik legnagyobb apátságát, a még a tizenkettedik század folyamán alapított, kies fekvésű felső-ausztriai Schögl választotta. Magyarországból *Takács Menyhért* dr. jászóvári prelátus prépost, valamint kíséretében *Novotny Sándor* Alfonz nagyváradi főgimnáziumi igazgató vesznek részt a káptalanon. *Novotny* távollétében, aki már ma elutazik, az igazgatói teendőket *Pácz Sán-*

dor dr. premontrei főgimnáziumi tanár fogja ellátni.

* **A villamos vasut megnyitása.** A nagyváradi villamos vasut műtanrendőri bejárása április 24-re van kitűzve s ekkorra jön le a kereskedelmi miniszter kiküldötte. A legutóbbi tervezet szerint ekkor nyitották volna meg a vasut üzemét, azonban a város törvényhatósági bizottságának csütörtöki határozata folytán a vasut rendszeres üzembevétele halasztást szenved valószínűleg, mivel a város a szerződés szerint hármas szakasz és 8, 16 és 24 filléres menetdíjakat állapított meg, míg a villamos vasuttársaság kettős szakasz, valamint 10 és 20 filléres menetdíjak szerint gyakoroltatta be az alkalmazottait s így nyomatott ki egy millió jegyet. A szakaszbeosztást továbbá még a kereskedelmi miniszternek is jóvá kell hagyni. A vasuttársaság akként akar segíteni a kellemetlen helyzetet, hogy legalább ideiglenesen engedélyezzék a tervbe vett rendszert s így az üzem április 24-én megnyitható legyen.

* **Kossuth részvéte az olasz királyhoz.** *Kossuth Ferencz* kereskedelmi miniszter mélyen meghatva azon csapástól, mely Olaszországot a Vezuv kitörése által érte, *Viktor Emánuel* olasz királynak és *Nápoly* város polgármesterének táviratilag fejezte ki fájdalmas részvétét. *Kossuth*nak az olasz király következő táviratban felelt: »Köszönöm rokonszenves sürgönyét. Szívélyesen üdvözlö *Viktor Emánuel*.«

* **Ásványvíz forrás a tenkei plébánián.** A tenkei r. kath. plébánia régi kutja, a mult évi szárazság miatt teljesen kiapadt. A püspökségi uradalom, mint kegyur egy új kutatását rendelte el. A furással 184 méter mélyre haladtak, amikor 17 fokos meleg ásványvízre találtak, amely elég bőven adja a vizet; ugyanis percenként 55—60 liter vizet ad az új kut. A kellemes ízű vizet ezután fogják hivatalosan vegyelemezni. Annyit megállapítottak már is, hogy a víz só, meszet, szánsavat és vasat tartalmaz. Igen hasonlít vegyi összetételeiben a híres bikszádi vízhez, de kevesebb vasalkatrészt tartalmaz. Kellemes üdítő ital, melynek még nagy keletje lehet.

* **A kamarák Kossuthnál.** A magyarországi kereskedelmi és iparkamarák ma, szombaton tisztelegnek az új kereskedelmi-miniszternél *Kossuth Ferencz*nél. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara képviselőjében *dr. Sarkadi Lajos* kamarai titkár tegnap utazott fel, Budapestre, hogy a tisztelgő küldöttségben részt vegyen.

* **Esküvő.** Diszes esküvő lesz ma, szombaton délelőtt 11 órakor a Szent László templomban. *Ficzek Jenő*, a Leszámitoló és Jelzőlogbank fiatal pénztárnoka *Ficzek Lajos* ügyvéd fia vezetni oltárhoz bájos aráját *Brányi Gizella* kisasszonyt, özv. *Brányi Gézáne* urnő kedves és nagyműveltségű leányát.

* **A városiak drágasági pótléka.** A városi tisztviselők és alkalmazottaktól várva-várt drágasági pótlék jóváahagyása tegnap leérkezett a minisztertől. A miniszter helybenhagyta a városi közgyűlés határozatát. A *Balogh Döme* és *Nagy Károly* által benyújtott felebbezéseket elutasította a miniszter. Csúpan oly megjegyzést fűzött a jóváahagyáshoz, hogy a pótléokra esetleg felveendő kölcsön tervezete külön miniszteri jóváahagyást fog igényelni. A drágasági pótlékban 1774 korona és 60 fillér a közuti alap terhére van előirányozva. Ez összeg jóváahagyását külön fog kellenni kérni a kereskedelmi minisztertől. Az oly minimális összeg

kiutalása azonban meg fog történni a többi kiutasításokkal egyidejűleg, mivel ez összegből 19-en részesülnek drágasági pótlékban, tehát egyenként oly kevés összeg jut, hogy azt a miniszter elutasítása esetén is vissza tudják fizetni a pótlékban részesülők. Rövid időn belül ki fogja utalni a városi tanács a drágasági pótlékokat, amelyből a jóváahagyott tervezet szerint a 2000 koronán aluli javadalmazottak 15 százaléka, a 2000 koronán felüli javadalmazottak pedig 10 százalékban fognak részesülni.

* **Nagystilű tolvaj.** Évek óta üzött lopások hosszu sorozatáról vonta le a leplet a budapesti rendőrség. *Kovács Lajos* kereskedősegéd huzamosabb ideig volt városunkban a *Huzella* cég alkalmazottja. Mint kereskedősegéd a rája bízott, illetve kezén megforduló árukat érzékenyen megdézsmálta. Váradi szereplése volt az utána következő bünsorozatnak kezdete. A *Huzella* cégtől két évi alkalmaztatása alatt mintegy 3000 korona értékű árut tulajdonított el. *Kovács* szűknek találta a teret, mely Nagyváradon kínálkozott és Amerikába akart kivándorolni. El is indult Amerika felé, azonban *Fiumében* közbe jött akadályok miatt meg kellett telepednie. Ujabb állomásán is töméntelen árut tulajdonított el, melyet azonban nem értékesített, mivel félt, hogy rajta veszt. *Fiuméből* Budapestre tette át szereplési helyét, hol meglehetősen tág kör kínálkozott minden gazembernek. *Kovács Lajos* Budapesten *Kertész Tódor* üzletében kapott alkalmazást. Itt sem tudott lemondani bevett rossz szokásáról, mintegy második természetéről, a lopásról. Budapest volt utolsó helye.

Kovács Lajos csak részben lehet elítélni. Nem volt aki a jóutra térítse, pedig szülei élnek. Szülőknél kötelességük a rossz utra tévedt gyermeket a tisztesség útjára terelni, ezt azonban *Kovács* szülei nem tették, habár fiuk cselekedeteiről tudtak, még azt az utasítást adták, hogy ha lehet, csak markoly ahol tudsz. És a fiu megfogadta szülei tanácsát és markolt még pedig hatalmas marokkal, mintegy 50000 korona értékig.

Budapesti szereplése *Kovács*nak végzete volt. A *Kertész* cégnek feltűnt egyes áruknak eltűnése. A tolvajt azonban nem tudták felfedezni. Egész láda áruk felbontatlanul tűntek el a raktárból. Végre a budapesti detektívek kiderítették a bűnöst és *Kovács*ot letartóztatták. Letartóztatása alkalmával minden cselekménye napfényre került.

*Kovács*nak ugylátszik céljai voltak az elsikkasztott árukkal, amennyiben azokat nem értékesítette, hanem részben Nagyváradon élő szüleinél helyezte el, részben pedig Nagyszalontán. Nagyszalontán teljesen ártatlan embereket vont bele bűnös hálójába. Ott ugyanis azt hazudta, hogy egy árverésen teméntelen árut vett, hihetetlen olcsó áron, melyeket idővel négyszeres értékében tudja eladni. A naiv emberek hittek neki és helyet adtak az áruknak. *Kovács* az árukat egy üres csürben helyezte el.

A budapesti detektívek a letartóztatás alkalmával *Kovács*nak levelei közt megtalálták a lopott áruk mennyiségéről szóló kimutatást, ugyszintén a helyek megjelölését, hova az árukat elhelyezte miáltal a nyomozati eljárás további része valóságos gyermekjáték volt.

A detektívek Nagyváradon *Kovács* szüleinél házkutatást tartottak s igen sok gyanus tárgyat foglaltak le. Nagyszalontán három láda

áru teljesen érintetlenül került meg. A lopott áruk értéke 50,000 koronára rug.

Kovácsot átkísérték a budapesti királyi ügyészséghez, hol fogva marad. A tolvaj kereskedőségét szüleit szintén utól fogja érni az igazságszolgáltatás keze, orgazdaság bűntette miatt.

* **Névmagyarosítás.** Heiszler Lajos, továbbá kiskoru Heiszler Frigyes és László gyulai illetőségű, ugyanottani lakosok vezetéknevüket a belügyminiszter engedelmével *Harsányi*-ra változtatták.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk *Schnel* Ignác asztalos életének 53-ik évében elhunyt. A megboldogult temetése holnap délután 4 órakor lesz a timár-utcai gyászos háztól. Az elhunytat számos rokon és ismerős gyászolja.

* **Mire jó a villamos megállóhely?**

Egy idegen ur sietett a Schlauch-térről a vasut felé Mikor a Markovits-házhoz ért, örömmel pillantott a villamos vasut sineire.

— Nini! Itt villamos is van! Oh, beh kedves város!

Kereste aztán a jelzőtáblát; mint idegen, észrelte azt következtette, hogy forgalmas sarkon okvetlenül meg kell állania a villamos vasutnak. Nem tudta, hogy a mi villamosunk megállóhelyei fölötté csekély kapcsolatban állanak a logikával. Szegény vidéki, aki még ezt sem tudta!

Hosszas keresés után felfedezte az idegen ur, hogy a megállóhely ott van, ahol senki sem keresi: csöndesen meghúzódva a Markovits-ház elején. Odaballagott tehát, megállt és várt.

Várt. Várt. Alapos szemlét tartott a háromszor felszedett és még legalább háromszor felszedendő aszfalton, a változékonyság eme klasszikus tanuján. Várt. Várt. Ismét várt. Közben erőt gyűjtött a tábláska feliratából, mely kétségtelenül jelezte, hogy itt a villamosnak meg kell állania. És ismét várt.

Végre valahára, mialatt kétszer is felszedhették az összes aszfaltot az irgalmasok gyógyszerháza elé, valahára jött büszkén csilingelve a villamos.

— Mégis van igazság a földön a villamos a nagyváradon comprimé aszfalton.

És egy perc múlva a derék idegen hosszú orral gyalog bagtatott a vasut felé. Gyalog, két okból. Először a villamos kocsi ki volt írva, hogy

KÜLÖNVONATI
FELSZÁLLÁS TILOS!

Másodszor pedig: a villamos megállóhelyen megállás nélkül továbbhaladt.

Mikor a hosszuorra idegen a vasuthoz ért, meg nem állta, hogy egy barátságos urtól meg ne kérdezze:

— Ugyan kérem, nem fölösleges Váradon a villamosvasut megállóhelyeit jelezni? Én félórát álltam ott s mégsem jutottam a villamosra.

— Nem fölösleges biz az.

— De hiszen senki sem áll ott meg!

— Dehogyan nem! Csak a táblák feliratát kellene megváltoztatni.

— Hogy-hogy?

— Ilyenformán: előkelő idegenek megállóhelye. Így legalább lenne annak is értelme, hogy miért nem tették a jelző-táblát az utca sarkára.

* **A dadák veszedelme.** Amint a tavasz kibontja szárnyait, megélenkülnek az utcák, az apró, pufók képű babákat csinos kocsikban viszik levegőzni a dadák. Ez ellen nem lehet senkinek kifogása, csak örülhetünk rajta, hogy a hosszú tél után egy kis levegőhöz jutnak a gondör fűrtő apróságok. Amit azonban Nagyvárad utcáin tapasztalnak, az már bosszantó. A dadáknak legkisebb gondjuk a reájuk bizott gyermek, hanem ehelyett ketten-hárman összeállnak, sőt udvarlókat keritenek s így az egész gyalogjártót elfoglalják, a szabad közlekedést gátolják. Ez a tagadhatlanul kelle-

metlen állapot tegnap szóba került a városi közgyűlésen. A panasz jogosságát a főkapitány is elismerte s ígéretet tett, hogy saját hatáskörében intézkedni fog a dadák kedvtelésének megrendszabályozására. Ezután tehát a t. dadáknak nem szabad a gyermekkocsikkal összeállani s kaszinózni, hanem csak egyenkint tolhatják az apró gyermekkocsikat.

* **Tilos a kiálló czégtáblák alkalmazása.** A járdák fölé kiakasztott czégtáblákkal sehol sem élnek úgy vissza az üzlettulajdonosok, mint Nagyváradon. Egyik-másik bolt fölött ajtnagyságu táblák csüngenek s állandóan veszélyeztetik a járókelőket. Pl. a Kossuth-és Zöldia-utcán majdnem egymást érik az ilyen függő czégek, amelyek sokasága azután egymást fűdi el s egyben árnyékban tartja a járdát. A közlekedési szabályzatban tegnap kimondta a városi közgyűlés, hogy a faltól kiálló czégtáblákat egyáltalán nem szabad kiakasztani, a már meglevőket pedig 3 hónapon belül el kell távolítani. Ugy tudjuk, hogy ez a tilalom eddig is megvolt, de nem hajtotta végre a hatóság. Azt hisszük, ezután is csak a papíron lesz meg a tilalom. Pedig annak végrehajtása éppen a szolid kereskedők érdekében kívánatos volna.

* **Hangverseny a Püspök-fürdőben.** F. hó 22-én, vasárnap Magyarország első elite női zenekara, a mindenütt közkedvelt és külföldi tanulmányutjáról visszatérő *Földessy* Vilma kisasszony vezetése mellett fél 4-től fél 8 óráig a Püspök-fürdőben válogatott műsorral hangversenyt rendez. *Csapek* karmester.

* **Kézrekerült ruhamerénylő.** A hölgyközönség ruháinak lelocsolására vonatkozó közleményeinkhez közöljük, hogy a tettes folyó hó 19-én elfogott. Tegnap délután a Kolozsvári-utcán egy nő ruháját ismételten leöntötték, aki a közelében levő férfi személy-leírását az ez ügyben nyomozó Bott György rendőrnek megadta, aki amennyiben legtöbb leöntés a Kolozsvári utcán lakó nők között történt, a tettest is ott kereste és tényleg egy pinczelakásban lakó *Nagy Dezső* 25 éves cipészegédet vonta kérdőre, akinek feleletéből arra lehetett következtetni, hogy ő követte el ezt a merényletet, miért is elfogatott s a bűnügyi osztály vezetője előtt töredelmes vallomást tett, hogy Nagyváradon mintegy hónapja a sétáló hölgyek ruháit csokoládé oldattal fecskendte be, éppen úgy, mint ezelőtt egy évvel Budapesten a Baross-utcán, Kerepesi-uton és József-köruton számtalanoknak, mindezt azért cselekedte, mert Budapesten, hol szerelmes volt egy lányba, ez őt megcsalta s e miatt a nőket meggyűlölve így töltötte bosszuját. Kihallgatása után a kir. járásbíróshoz lesz átkíséve. A különös bosszuálló elmezavarodottnak látszik s ezért orvosi megfigyelés alá lett helyezve.

* **Karozon.** A Fő-utcán a 14. sz. házon következő felírás jelelenti május közeledését:

Karozon lakás 2-t utcai egy
udvari szoba kiadó, 1 Májú-ra.

Karozon urak érdeklődhetnek.

* **Az osztálysorsjáték** tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki nyerménnyel:

20.000 koronát nyert: 56599.

2000 koronát nyertek: 32442 67334 82569 91917 24139 21981 94722 104635.

1000 koronát nyertek: 88726 89 37244 14657 106092 56997 56782 39154 52293 71382 60645 52246 104627 79292 81466 46758 101574 57286.

500 koronát nyertek: 18805 70276 33767

61638 19464 6288 47597 70612 108444 49680 41881 13396 78471 106015 38654 4187 103711 55232 19737 15895 54759 51640 10426 79048 44332 64879 85555 30858 84052 28232 104358.

A többi kihuzott számok és 200 koronát nyertek.

x **Vége! Vége! Vége!** Az amerikai gyémánt király elutazik. Ha van még olyan egyén Váradon és környékén, ki az amerikai gyémánt király remek művü utánzatait még eddig nem látta, az menjen azonnal és nézze meg, mely ily ritka alkalom soha többé nem fog kinálkozni. A még raktáron levő áruk a következő mélyen leszállított olcsó árban lesznek elárúsítva: Mi ezelőtt 4 *frt* volt, most 1 *forint*, ami eze-ött 2 *frt* volt, most 50 *krajczár*. A még raktáron lévő tárgyak a következők: Gyűrűk, brossok, nyakkendők, óraláncok, karkötők, kezelőgombok, fülbevalók, boutonok férfi és női double láncok stb. stb. Mondhatjuk, hogy ily ritka alkalom még nem kinálkozott s nem is fog kinálkozni soha itt Váradon. Amerikai Gyémánt Király fiók üzlete: Fő-utca 5. szám. (a volt Kiss Dávid és Társa urak helyiségében).

Nem gyárilag!

hanem elsőrangú cipészek által készített
cipők, valódi angol és Ita-féle
kalapok, fehérneműek, esőkabátok
legolcsóbban

REICHARD áruháza cégnél

szerezhetők be.

Egyedüli raktár **PICHLER ANTAL** cs.
és kir. kalapgyáros készítményeiből.

EGYESÜLETEK.

Iparosifjak ünnepélye. A belényesi iparos ifjuság önképző köre a napokban szépen sikerült ünnepélyt tartott a városi vendéglő nagytermében. *Farkas* Traján főgimnáziumi tanár, diszelnök tartalmas beszéddel nyitotta meg az ünnepséget, *Horváth* Gáspár és *Antal* Béla iparos ifjak hatásosan szavaltak, mire a műsor egyik legkimagaslóbb pontjával *Kapár* Rezső főgimnáziumi tanár előadása következett a »Szociális kérdéscről«. Előadta *Smitt* Adám szabad ipari és kereskedelmi rendszerének kinövésit és az ezek által teremtett helyzetet, mely a tőkés és a munkások közötti harcra vezetett. Végül rámutatott arra, hogy a helyzet javítását a szocialdemokráciától nem várhatjuk, hanem csakis a nagy tőke visszaéléseinek erélyes korlátozásától. Megjelölte egyúttal azon törvényjavaslatokat, melyeket e tekintetben szükségesnek lát. Az előadás minden tekintetben szakszerű és beható volt, nélkülözve minden vallási vonatkozást. A közönség, mely rendkívül nagy számmal gyűlt egybe, meleg elismeréssel adózott az előadó tanárnak.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: A baba. C.
Vasárnap: János vitéz.

Hoffmann meséi. A négy felvonásos gyönyörű muzsikájú opera »Hoffmann meséi« kerül ma előadásra a színházban új betanulás, új szereplők mellett. A társulat három új szóló-énekese a mai estén produkálnak tulajdonképpen először nagyobb éneket, a dalmű három főszerepében. A női főszerepet Károlyi Leona, a két nagy férfi partiet pedig Toronyi Gyula és Oláh Gyula énekl. Az előadás iránt általános az érdeklődés a közönség körében.

Z E N E.

Fráter Lóránd hangversenye. Fráter Lóránd, az uri társaság becézgetett, édes szavu dalosa, kinek művészetében eddig csak kiváltságos körök gyönyörködtek, végre a nyilvánosság előtt is megszólalt. Április 6 án Budapesten tartotta meg első dalversenyét, mely a saison kimagasló eseménye volt. Csak ritkán, nagy művészi események alkalmával volt együtt olyan publikum, mint amilyen ezen a hangversenyen gyönyörködött Fráter Lóránd művészetében. A lapok a legnagyobb elismeréssel adóztak a kiváló magyar művészek, ki f. hó 21-én megismétli dalestélyét. Kiliás van arra, hogy Fráter Lóránd városunkban is, május havában egy dalestélyt rendez, mely az idei saison legnagyobb művészi eseményének ígérkezik.

TÁVIRATOK.

A háboruból haza.

Irkuck, ápril. 20. A manduriai hadsereg hazaszállítása egész szabályosan folyik. Három hadtest, amelyeknek mindenike 90,000 emberből áll, átutazott a városon. Mindenféle teljes nyugalom van.

A Vezuv hamuja.

Budapest, április 20. (Saját tud. táv.) Trieszt, Görzből és több más ausztriai helységről jelentik, hogy a tegnapi eső a Vezuvból eredő hamuval volt keverve. A fák leveleit vékony sárréteg borította.

Orvosi kongresszus Portugáliában.

Lisszabon, ápril. 20. Károly király a királyi család több tagjának és a főméltóságok jelenlétében ma nyitotta meg az orvosi kongresszust. Megnyitó beszédében a király a szellemi, morális és a szociális szolidaritást ünnepelte és ama kivánságának adott kifejezést, vajha a jövőben a tudomány emberei volnának az egyedüli harcosok. Végül az egész világ tudósait szívből üdvözölte.

Igazságszolgáltatás.

Nemzetiség elleni lázítással vádolt tanár. Russu Szilvián János nemzetiség elleni lázítás miatt ellett ítélve, melynek folytán a szegedi börtönbe került. Román honpolgárainak, mint nemzeti martirnak pénzt gyűjtöttek s elküldték Szegedre, hogy megkönnyítsék Russu napjait. Russu az összeget nem fogadta el hanem a Janku szobora lapjára adományozta. A szoboralapjára történt gyűjtést a miniszter betiltotta, mire a már összegyűlt összeget a nagyszabeni román Asztra részére adományozta,

hogy azt kulturális czélokra fordítsák. Az Asztra az összegből egy iskolánál kanálisokat csináltatott. Emiatt Szekula Szevér aradi gör. kel. theologiai tanár a Tribuna mult évi márcz. 15-én megtámadta az Asztrát és Russu cselekedeteit dicsérte.

A cikk maga oly hangon van írva, hogy abból a fajgyűlölet és lázítás tűnik ki. Az esküdtek ezek alól felmentették Szekulát, azonban Russu Szilvián feldicsérésében bűnösnek mondták ki. A királyi törvényszék az esküdtek verdiktje alapján Szekulát büntett feldicsérése vétségében mondta ki bűnösnek és elítélte 100 korona pénzbüntetésre. A pénzbüntetés a Tribuna óvadékából lesz levonandó és a meghozott ítélet a Tribuna című lapban teljes szövegében közölte. Az ítéletben úgy a vádlott, mint az ügyész megnyugodtak.

NYILTÉR.

Uj étterem és sörcsarnok.

Van szerencsém Nagyvárad város és környéke t. uriközönségének b. tudomására hozni, hogy a

Rimanóczy éttermet polgári sörcsarnok-

kal a legmodernebbül berendezve, megnyitottam.

A mikor városunk e legujabb helyiségeit óriási áldozatokkal nem kimélve a t. közönség rendelkezésére bocsájtottam, bizalommal kérem szakértelmem és ismerettségem alapján a n. é. közönség szives támogatását.

Tisztelettel

Özv Karner Gyuláné.

Izletes zóna-villásreggeli.

Folyton frissen csapolt Dreher sör!

Butor

A Preisz Mihály és Fia
csődtömegéből

meglevő BUTOROKAT meg-

vettem, és

leltári árban árusítom.

Tisztelettel

Nagy Sándor-utca 4. sz. a.
Büchler Márton.

Telefonszám az egész megyére 626.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Irtá: RÁTKAY JÓZSEF.

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Videkre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

KÖZGAZDASÁG.

A nagyváradai városi vasut részvénytársaság f. hó 20 án tartotta évi közgyűlését, melyen Urbán Adolf kir. tan. elnöklete alatt résztvettek: Berkovits Perencz dr. alelnök, Hoványi Géza dr., Sarkady Lajos dr., Szirmai Richard dr., Radó Ignác dr., Krausz Dávid, Gyémánt Jenő dr., Szmazsenka Ernő igazgató, Pucher főkönyvelő stb. A keresk. miniszter képviseletében Desewffy Aurél miniszteri titkár volt jelen. Az igazgatóság jelentését az 1905. évi üzletről a mérleg, zárószám-advást egyhangulag elfogadták. E szerint az összes bevétel 132.762 kor., a kiadás 85.508 kor. volt, felesleg 47.281 kor. Ebből a tartalék alapokhoz 2362 koronát csatoltak.

A 2232 drb részvény után 8 százalék osztalékot fizetnek. (Részvényenként 16 koronát.) 518 drb élvezeti jegy után 3 százalékos felülosztalék fejében 6 koronát. Az igazgatóság 10 százalék jutalékaul 2257 kor., a felügyelő-bizottságnak 900 kor., jótékony czélokra 400 kor. A közgyűlés úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság jelentését egyhangulag elfogadta, egyuttal köszönetet mondva a gondos, lelkiismeretes üzletkezelésért. A felügyelő-bizottságba végül rendes tagokul Gerő Ármint és Kurländer Ede drt, póttagul Moskovits Miklóst választották meg.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, április 20.

Buza okt. — — — —	16.82
Rozs okt.-re — — — —	17.12
Tengeri április 1906 — — — —	14.—
Zab ápr.-ra — — — —	13.64
Repcze aug.-ra — — — —	—

Értéktözsde.

Budapest, április 20

Osztrák hitelrészvény — — —	678.—
Magyar hitelrészvény — — —	796.—
Leszámitoló bank — — —	506.—
Rimamurányi — — —	525.—
Osztrák-m. államvasuti részvény — — —	670.—
Közuti vasut — — —	594.—
Városi villamos vasut — — —	327.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1906 április 20-án	115.—
Magyar aranyjárdék 4% — — —	95.15
Magyar koronajárdék 4% — — —	87.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 4% — — —	96.40
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — —	98.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény — — —	—

Magyar gyermek sorsjegy-kölcsön	—	3.18
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	—	161.—
Osztrák járadék papírban	—	100.—
Osztrák járadék ezüstben	—	1.01
Osztrák korona járadék	—	118.—
Osztrák járadék aranyban	—	170.50
1860. oszt. államsorsjegyek	—	1.60
Osztrák-magyar bankrészvény	—	16.40
Magyar hitelbank részvény	—	8.23
Osztrák hitelbank intézeti részvény	—	630.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	—	685.75
20 frankos frankos (Napolender)	—	14.02
Német birodalmi márka	—	117.35
London vista	—	240.35
Páris vista	—	95.80
20 márkás arany	—	23.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ügyes
lapkihordónő
felvétetik

a

TISZÁNTÚL kiadóhivatalában.

Pesti Hazai Első Takarékpénztári sorsjegyeket napi árfolyamon

elad és azokra darabonként **125 K.** előleget jutányosan nyújt a

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK

Nagyvárad, Teleky-utca 3. szám.

Telefon: 46. szám.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árfolyam mellett

eladunk.

Biharmegyei takarékpénztár

Kossuth-utca.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélhorítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat., és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

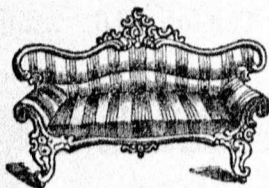
Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-,
szalon- és uri-
szoba berendezé-
sek, valamint az
egyebutordara-
bók a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezé-
sek műipari vállalata. — Kívánatra tervek és
költségvetések.

Telefon 421 szám.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árban elad s ezen sorsjegyekre
magas összegű

kölesönöket nyújt

a legelőnyösebb feltételek mellett a

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth-utca.

Magyar bikák

500 koronától kezdve. Pekingi ka-
csatojások tuczatja ingyenes csoma-
golással 8 korona beküldése után
szállíthatók.Gróf Teleki Arvéd ura-
dalmából posta: **Koncza.**
1571.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyaszt-
közönséget, hogy izzólámpa körtéket tással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron
kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes
fényképző-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron
kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyer-
gyánként 1-5 watt fogyasztással.Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
árlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló
szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

Villamos szerelők felvétetnek a villamos műnél.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyváradai czipő és csizmagyár“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tanoncz internátus 24 belakó, 18 bejáró tanoncz.

Készítünk kizárólag kézimunkával a legfinomabb s legtartósabb kivitelben

férfi, női, és gyermek- **czipőket, csizmákat**francia angol és
amerikai szabás sze-
rint s ezeket:

eredeti gyári szabott áron

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban
(volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási
üzletünkben árusítjuk.**Különleges lábbeliek. Katonatisztek. Gazdászok. Vasuti és posta-
tisztek. Csendőzők és pénzügyőrök részére.